

پریشانی سیاست‌ها علیه جمعیت

بررسی سیاست‌های دولت در تقابل با افزایش جمعیت و ممانعت از پیری سیمای جامعه

کاهش بی‌سابقه از دواج و همچنین رسیدن رشد جمعیت به زیر یک درصد اتفاقاتی است که طی سال‌های اخیر شاهد آن بوده‌ایم و در درازمدت تبعات گسترده اجتماعی و فرهنگی برای کشور به بار خواهد آورد. وقتی سراسر از زبان آمار می‌رویم می‌بینیم همه آمار و ارقام موجود دلالت بر وضعیت ناپسامان در حوزه خانواده دارد و در طول یک ده گذشته، افزایش خانواده‌های تک نفره به ۸/۵ درصد خانواده‌های کشور،

■ **قطع یارانه نوزادان در شرایط رشد جمعیتی زیر یک‌درصد**

گذشته از نداشتن بودجه برای اجرای قوانین قبلی در حوزه از دواج و جمعیت همچون قانون تسهیل ازدواج جوانان یا اجرای قوانین و مصوباتی نظیر مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در حوزه جمعیت، دولت در سال‌های اخیر با برخی مصوبات و تدابیرش عملاً به مقابله با خانواده و افزایش جمعیت رفته است. آخرین نمونه تضاد رفتارهای دولت با سیاست‌های جمعیت و خانواده در کشور را می‌توان در مصوبه پرداخت یارانه مشروط به متولدین جدید مشاهده کرد. بر اساس این مصوبه بناسنت تا پرداخت یارانه نقدی به فرزندان متولد شده خاوارهای یارانه‌گیر، مشروط به تأیید وزارت کار و وجود منابع باشد. این در حالی است که پیش از این با تولد فرزند، یارانه نقدی بدون هیچ شرطوطی برای وی واریز می‌شد.

این تصمیم ضد جمعیتی دولت با واکنش نمایندگان مجلس مواجه شد. یکی از آخرین واکنش‌ها به این تصمیم تأکید سیدامیرحسین قاضی‌زاده‌حاشمی نایب‌رئیس مجلس شورای اسلامی بر مهلت ۱۰ روزه دولت برای تجدید نظر در این تصمیم است.

وی در توثیتی در حساب شخصی خود نوشت: «نمونه‌ای از مطالبه خردگرایانه، جهت هدنده و تأثیردار جوانان انقلابی، ماحصل جمع‌آوری امضای اعتراضی به مصوبه عجیب دولت، هیتت تطبیق مصوبات دولت در مجلس، این مصوبه را بررسی و در نتیجه خلاف قانون اساسی و متاخر با مصلحت جامعه تشخیص داد. دولت فرصت ۱۰ روزه برای لغو این مصوبه غیر کارشناسی دارد.»

■ **شرط سنی برای وام ازدواج**

یکی دیگر از مصوبات ضد خانواده و ضد جمعیتی دولت هم ماجرای شرط سنی برای وام ازدواج است. طبق دستور رئیس‌جمهور و بر اساس درخواست وزیر ورزش و جوانان، از این پس بنا شد تا وام ازدواج تنها به افراد ۱۸ تا ۴۰ سال تعلق گیرد و جوانان کمتر از ۱۸ سال و افراد بالای ۴۰ سال که می‌خواهند ازدواج کنند نتوانند از این وام استفاده کنند. این اقدام دولت که بر خلاف بند الف تبصره ۱۶ قانون بودجه و اصول ۱۹ و ۱۳ قانون

زهرا چندی

پرونده

سیاست‌های ضدجمعیت در دولت

یکی از مصوبات ضد خانواده و ضد جمعیتی دولت ماجرای شرط سنی برای وام ازدواج است. طبق دستور رئیس‌جمهور و بر اساس درخواست وزیر ورزش و جوانان، از این پس بنا شد تا وام ازدواج تنها به افراد ۱۸ تا ۴۰ سال تعلق گیرد و جوانان کمتر از ۱۸سال و افراد بالای ۴۰ سال که می‌خواهند ازدواج کنند نتوانند از این وام استفاده کنند. این اقدام دولت که بر خلاف بند الف تبصره ۱۶ قانون بودجه و اصول ۳ و ۱۹ قانون اساسی است، با واکنش‌های نمایندگان مردم در خانه ملت مواجه شد

زنان

سرویس اجتماعی، ۰۸۸۴۹۸۴۴

کاهش ۴۰درصدی ازدواج، بالا رفتن سن ازدواج و فرزندآوری، آمار حدود ۲میلیونی جوانانی که در حال عبور از سن مناسب ازدواج هستند، کاهش رشد جمعیت کشور به زیر یک درصد و بسیاری از موارد دیگر تلنگری جدی در حوزه خانواده است که می‌تواند رشد جمعیت کشور را هم به شدت متاثر کند و به چالش بکشد. در برابر تمام این آمار و ارقام و گزارشاتی که بخشی از آنچه زیر پوست جامعه در جریان است را به

پرفایده‌ترین ثروت یک کشور، جمعیت جوان است

رهبر معظم انقلاب در ارتباط تصویری با نمایندگان یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی ضمن تأکید بر اهمیت مسئله ازدواج جوانان فرمودند: «از دواج جوانان جزو مسائلی است که اصلاً نباید از آن غفلت کرد و راه‌هایی برای تسهیل ازدواج و امکان ازدواج برای جوان‌ها باید پیش‌بینی شود. بعضی از این راه‌ها هزینه مادی هم ندارد؛ فقط تصمیم‌گیری لازم دارد، توجه لازم دارد.» ایشان در ادامه با تأکید بر موضوع فرزندآوری تأکید کردند: «مسئله فرزندآوری و مسئله نسل بسیار مهم است، این موضوعی است که بنده بارها (۳) در این چند سال اخیر تکیه و تأکید کرده‌ام، اولیاً متناسبه‌حالا که انسان نتایج را نگاه می‌کند، معلوم

تا امروز برخوردار بوده‌ایم و اگر بنا باشد بعداً برخوردار نباشیم، یقیناً عقب خواهیم ماند.»

■ **ترجیح خانواده‌های یک‌نفره بر خانوارهای پر جمعیت در پرداخت کمک هزینه معیشتی**

باصلاح‌قیمت‌نزین و افزایش آن به ۳هزار تومان در سال گذشته بنا شد تا دولت هزینه این تغییر و اصلاح را تحت عنوان کمک هزینه معیشتی به خانواده‌ها بازگرداند اما وقتی میزان این کمک هزینه از سوی دولت اعلام شد همه در بهت فرو رفتند. بر این اساس مقرر شد ماهانه به خانوارهای یک نفره مبلغ ۵۵،۵دو نفره ۱۰۲، سه نفره ۱۳۸، چهار نفره ۱۷۲ و به خانوارهای پنج نفره و بیشتر ۲۰۵ هزار تومان کمک معیشتی پرداخت شود. در این طرح خانواده‌های تک نفره یعنی افرادی که زندگی مجردی دارند بیشترین کمک هزینه را دریافت می‌کنند و خانواده‌های دارای چهار فرزند و بیشتر در عمل برای فرزندان چهارم به بعد هیچ کمک هزینه‌ای دریافت نمی‌کنند! این اقدام دولت درست شبیه رفتاری بود که سال‌ها پیش در قالب طرح

تنظیم خانواده اجرایی شد و دولت وقت برای ممانعت از فرزندآوری و تحدید جمعیت سراغ اجرای سیاست‌های تنبیهی رفت. یکی از این سیاست‌ها محرومیت فرزندان چهارم به بعد خانواده‌ها از خدماتی همچون بیمه بود تا خانواده‌ها ناگزیر شوند از داشتن بیش از سه فرزند چشمپوشی کنند. این سیاست‌ها آنچنان به بار نشست که حالا بار شد جمعیت زیر یک درصد مोजهیم اما حتی در این شرایط هم انگار قرار نیست سیاست‌های تنبیهی برای تحدید نسل متوقف شود!

■ **اختصاص ۳۰درصد بودجه مصوب به زوج‌های ناباور**

زوج‌های ناباور یکی از طریقت‌های بالقوه برای رشد جمعیت هستند. طبق آمار در کشور حدود ۲ میلیون زوج ناباور وجود دارد که سالانه ۹۰ هزار زوج ناباور نیز به این رقم اضافه می‌شود. این زوج‌ها اغلب میل زیادی به داشتن فرزند دارند اما هزینه‌های زیاد درمان‌های ناباور و نیاز به تکرار چند باره این درمان‌ها موجب می‌شود تا برخی از این زوج‌ها در حسرت در آغوش کشیدن فرزند خودشان بمانند. این در حالی است که دولت اعتبار مورد نیاز برای درمان ناباور وی را تخصیص داده اما در مرحله اجراء، این بودجه به‌طور کامل به دست زوجین ناباور نرسیده است. طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس ۲۰میلیون تومان هزینه درمان ناباوری در بخش دولتی است و این هزینه در بخش خصوصی به ۵۰میلیون تومان می‌رسد. این گزارش همچنین نشان می‌دهد ۲۰۰میلیارد تومان سالانه به عنوان بودجه برای خدمات ناباوران به وزارت بهداشت اختصاص می‌یابد اما تنها ۲۰درصد بودجه به ناباوران اختصاص داده می‌شود. در حالی که مطابق آیین نامه وزارت بهداشت، ۸۵درصد تعرفه دولتی انواع عمل‌های کمک‌باروری برای زوجین تحت درمان در مراکز طرف قرارداد در قالب یارانه پرداخت می‌شود. با توجه به اینکه هزینه واقعی یک سیکل کمک‌باروری عموماً به روش (ICSI) حدود ۷۰ میلیون ریال است و یارانه پرداخت شده از سوی وزارت بهداشت در سال ۱۳۹۸ به میزان ۲۵میلیون ریال تعیین شده است در حال حاضر پوشش یارانه‌ای حدود ۳۰درصد هزینه مورد نیاز برای طی دوره درمانی است و تنها در مراکز درمان ناباور وی دولتی برخی شهرها و برای زوجین با شرایط خاص قابل دسترسی است. این در حالی است که از ۷۵ مرکز درمان ناباور وی ۳۲ مرکز دولتی و بقیه مراکز خصوصی‌اند.

یک بام و دو هوای نسخه‌های جمعیتی سازمان‌های جهانی

شغلی، سبک زندگی و دیر ازدواج کردن موجب می‌شود بسیاری از زنان ما در عمل از جرگه بچه‌دار شدن خارج شوند. این در حالی است که در بالای ۴۰ سال از هر ۱۰۰ فرزندی که به دنیا می‌آید ۹۹ نفر آن سالم هستند و

یک درصد ممکن است سندروم دان داشته باشند. این مسئله هم در حال حاضر با توجه به پیشرفت‌های پزشکی در زیر سه ماهگی قابل تشخیص است و برای آن راهکار وجود دارد. وقتی ما سیاست‌های سازمان جهانی بهداشت و صندوق جمعیت در کشورهای غربی و کشورهای شرقی و اسلامی را با هم مقایسه می‌کنیم و اینها را کنار هم می‌گذاریم، می‌بینیم که گویا یکسری دایه‌های دلسوزتر از مادر برای بلوک شرق و به‌ویژه کشورهای اسلامی و کشور شیعه ایران هنوز هم دارند می‌پیچند. آن هم در شرایطی که بیش از ۱۸۰ کشور دنیا بیش از ۵۰ سال است سیاست افزایش جمعیت دارند.

دکتر طاهره لباف، متخصص زنان و زایمان

یادداشت

نگاهی به عوامل رکوردداری ایران در کاهش جمعیت

■ **محمد مهدی نیک‌ضمیر**

کاهش نرخ باروری و تحدید نسل در ایران بنا به اذعان پژوهشگران بین‌المللی حیرت‌انگیز و استثنایی است.

به گفته ملیندا گیتس همسر بیل گیتس و یکی از فعالان کاهش جمعیت در جهان، ایران رکورددار سریع‌ترین کاهش نرخ فرزندآوری در تاریخ جهان است! پروفیسور «نیکولاس ایزنشتات» از محققان انستیتو امریکسن اینتر پرایز هم در مطالعه‌ای با استفاده از داده‌های آماری به دست آمده از جمعیت ۴۹ کشور و محدوده‌های جغرافیایی دارای اکثریت مسلمان متوجه شده که به‌طور میانگین نرخ باروری در دنیای اسلام حداقل ۴۴درصد کاهش یافته‌است! اما پژوهش این محقق آمریکایی هم رکوردداری ایران در کاهش جمعیت را اثبات می‌کند، چراکه بر اساس یافته‌های پژوهش وی، نرخ باروری در ایران طی ۳۰سال گذشته حیرت‌انگیز و معادل ۷۰درصد کاهش داشته است؛ این میزان یکی از سریع‌ترین و چشمگیرترین آمارهای کاهش نرخ باروری در تاریخ بشریت است، این در حالی است که کاهش نرخ باروری در کل جهان ۲۲درصد بوده‌است، رکوردداری ایران در کاهش نرخ رشد جمعیت دارای دلایل اقتصادی و فرهنگی است. از یکسو شرایط اقتصادی و فقدان مشوق‌های فرزندآوری، موجب شده تا خانواده‌ها چندان تمایلی به داشتن فرزند بیشتر نداشته باشند، از سوی دیگر تأثیرات فرهنگی شعار «فرزند کمتر زندگی بهتر» آنچنان در ذهن مردم کشورمان اثر گذاشته است که حتی در سال‌های اخیر و با وجود تذکرات پیاپی درباره وضعیت جمعیت کشورمان، همچنان داشتن فرزندان زیاد در بین قاطبه مردم صورت خوشی ندارد.

این در حالی است که در اغلب کشورهای غربی که به دنبال سیاست افزایش جمعیت هستند علاوه بر مشوق‌های مالی قابل ملاحظه و جدی همچون پرداخت کمک هزینه، تسهیلات مسکن، معافیت‌های مالیاتی و تسهیلات شغلی برای خانواده‌هایی که اقدام به فرزندآوری می‌کنند فرهنگ‌سازی برای داشتن همچنان داشتن فرزندان زیاد در بین قاطبه مردم صورت خوشی ندارد.

این در حالی است که در اغلب کشورهای غربی که به دنبال سیاست افزایش جمعیت هستند علاوه بر مشوق‌های مالی قابل ملاحظه و جدی همچون پرداخت کمک هزینه، تسهیلات مسکن، معافیت‌های مالیاتی و تسهیلات شغلی برای خانواده‌هایی که اقدام به فرزندآوری می‌کنند فرهنگ‌سازی برای داشتن همچنان داشتن فرزندان زیاد در بین قاطبه مردم صورت خوشی ندارد.

ادوی مورفی کم‌دین امریکایی ۱۰فرزند دارد. مل‌کیسون کارگردان مشهور هالیوودی هم صاحب ۹فرزند است. کریس جنر، مادر ۶۳ساله خانواده کارداشیان‌ها غشش فرزند و چندین نوه دارد. آنرولد شواری‌ترنگر هم چهره سرشناس دیگری است که پنج فرزند دارد. مارلین براندو نیز در زندگی‌اش موفق شد ۱۲ بار طعم پدر شدن را بچشد و سه فرزند را هم به فرزندخواندگی ببذیرد.

در چنین فضایی وقتی ایران به‌واسطه موفقیت در اجرای سیاست‌های تنظیم خانواده یا بهتر بگوییم به خاطر موفقیت در تحدید نسل و از دست دادن سیمای جوان جامعه از صندوق جمعیت سازمان ملل جایزه می‌گیرد! این حجم از تعارض درباره سیاستگذاری در یک موضوع واحد و پشت پرده‌هایی حکایت دارد که به دنبال کاهش و تحدید جمعیت کشورهای مسلمان بوده‌اند و طبق پژوهش‌ها و اعتراضات خود غربی‌ها در این هدف بسیار موفق عمل ما متوجه سیاستگذاران اشتباهه در حوزه جمعیت شده‌ایم اما در عمل هیچ اقدامی نه مادی و نه فرهنگی صورت نگرفته است.

در کشور ما اما بسیاری از چهره‌ها و به اصطلاح سلب‌بریتی‌ها حتی با وجود عبور از سن ۴۰سالگی هنوز مجردند و بسیاری از افراد مشهور و چهره‌های شناخته شده متأهل هم یکی دو فرزند بیشتر ندارند تا همچنان به شعار قدیمی «فرزند کمتر زندگی بهتر» پایبند بمانند. اثرگذاری این شعار و فرهنگی که بر پایه آن کشورمان را رکورددار کاهش نرخ باروری کرد آنچنان بوده که نمی‌توان به این سادگی‌ها جامعه و خانواده‌ها را به گونه‌ای اقناع کرد که کاهش جمعیت و پیری چهره جوان جامعه یک خطر جدی است.